

Силабус
Кафедра права, філософії та політології

Назва курсу	«Політична культура»
Мова викладання	Українська
Курс та семестр вивчення	Курс: III Семестр: V ОПП «Політологія»
Викладач (-і)	Голець В.В., доцент кафедри права, філософії та політології к.і.н., доцент
Контакти викладача	V.goletc@gmail.com

1. Анотація курсу

З великим ступенем узагальнення можна вважати, що політика є концентрованим виразом економіки і культури, при цьому, якщо перше вирішальним чином детермінує сутність найважливіших проблем суспільства, то друге – і особливо політична культура – способи і методи їхнього вирішення. Тому осмислення політичної культури будь-якої країни світу принципово важливе для розуміння її політичного життя.

У площині українських реалій актуальність курсу пов'язана з визначальним впливом політичної культури на зміст і характер розвитку політичного процесу в Україні після здобуття незалежності, зростаючою зацікавленістю суспільствознавців, політиків, журналістів та широкої громадськості у адекватному баченні майбутнього країни, з намаганням знайти правильні підходи до розв'язання нагальних проблем.

2. Мета та цілі курсу:

оволодіння студентами знаннями щодо основних елементів політичної свідомості, політичної поведінки, політичного мистецтва, політичних інституцій і т. д., що входять як компоненти до політичної культури. Різного роду уявлення, погляди, стереотипи, які мають політичну спрямованість, як правило, виступають мотивами політичної поведінки, суттєво визначають загальний напрямок та складові розвитку того чи іншого процесу, базові принципи, на яких ґрунтується практична участь суб'єктів у соціально-політичних процесах, механізми регуляції та практичні політичні технології. Вивчення мотивацій та засад політичної поведінки – важлива частина політологічних досліджень. Крім того, знайомство із змістом курсу дозволяє ефективніше подолати розбіжності між теоретичними аспектами політичної науки та політичною практикою мас.

Отже, завданнями дисципліни «Політична культура» є:

- визначення базових аспектів впливу політичної культури на політичне життя;
- розгляд парадигмальних підходів до визначення політичної культури;
- вивчення світоглядних засад формування політичної культури;
- визначення змісту основних компонентів політичної культури;
- виявлення зв'язку політичної культури та політичної поведінки;
- аналіз суб'єктних та інституційних детермінант поведінки у політичній культурі;
- вивчення ролі та змісту політичної символіки;
- аналіз типів політичної культури;
- розгляд практичних аспектів втілення та проявів політичної культури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні методологічні засади теорії політичної культури;
- суть, зміст, структуру політичної культури;
- форми втілення політичної культури в різних умовах суспільно-політичного розвитку;
- емоційно-мотиваційні основи політичної діяльності та поведінки суб'єктів політики;
- знаки, символіку та дискурс політичної культури;
- прояви політичної культури у мистецтві;
- особливості впливу політичної культури на політичні процеси в Україні;
- основні шляхи удосконалення політичної культури українського суспільства.

вміти:

- проводити аналіз ситуацій і процесів у площині проявів та впливів політичної культури;
- виявляти тенденції еволюції політичної культури;
- проводити порівняльний аналіз проявів політичної культури;
- передбачати ймовірні наслідки застосування тієї чи іншої політичної технології в масштабах впливу на суспільні відносини, виходячи із урахування реалій політичної культури.

володіти:

- основними методами аналізу складових політичного процесу, навичками дослідницької діяльності й умінням самостійно виявляти вплив компонентів політичної культури;
- навичками впливу на складові політичної культури, пояснюючи адекватність заходів та умови їхнього впровадження;
- стратегічним мисленням та основами розробки стратегічного плану використання впливів на політичну культуру задля цілеспрямованого регулювання політичного процесу;
- навичками наукових досліджень компонентів політичної культури, методами аналізу та інтерпретації орієнтацій щодо політики, держави і влади.

Вивчення цієї дисципліни має також певний виховний аспект, сприяючи становленню і закріпленню у студентів елементів громадянської культури.

Шифр згідно СВВ	Компетентності
	загальні
ЗК 01.	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 03.	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 05.	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК 06.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.
ЗК 07.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства
	спеціальні
СК 01	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат політичної науки.

СК 02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування методологією, знання теорій та концепцій зарубіжної політичної думки.
СК 03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
СК 04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії та політичної методології у фаховій діяльності.
СК 05	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування, з використанням методів сучасної політології.
СК 06	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні на основі сучасних концепцій зарубіжної політології.
СК 09	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

2. Результати навчання

Навчальна дисципліна «Політична соціологія» має допомогти сформувати наступні результати навчання, передбачені освітньою програмою:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації.

РН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	18 годин
семінарські заняття / практичні	16 години
самостійна робота	90 годин

5. Пререквізити –

Передумовою для вивчення дисципліни є успішне засвоєння дисциплін:

«Вступ до політології»; «Історія політичної думки в Україні»; «Історія світових цивілізацій»; «Теорії та методи політології»; «Історія політичних вчень».

6. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	З дисципліни студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій та опитувань студентів. Бали, які набрані
--	---

	<p>ЗВО за результатами активності на семінарах та за контрольну роботу, складають оцінку поточного контролю, яка фіксується в журналі оцінок в системі управління навчанням MOODLE і доступна ЗВО протягом семестру.</p> <p>Семестровий контроль у вигляді <i>екзамену</i> проводиться під час сесії з трьома запитаннями: двома теоретичними (по 10 балів максимум за кожне) та одним практичним (20 балів максимум). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Ті студенти, які не виконали всі обов'язкові види робіт та за результатами роботи в семестрі набрали менше 20 балів, мають пройти повторний курс вивчення дисципліни.</p> <p>Якщо відповідь повна і зміст відповіді студента повністю відповідає сутності поставленого запитання, можна отримати від 33 до 40 балів. В тому випадку, коли студент виконує всі завдання без грубих помилок, можна отримати від 24 до 32 балів. Якщо при виконанні завдань студент допускає грубі помилки, і всі запитання вирішені менш, ніж на половину, можна отримати від 17 до 24 балів. За невиконання хоча б одного завдання, не можна отримати більше 16 балів.</p> <p>Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен.</p> <p>В випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з трьома питаннями: двома теоретичними (по 30 балів максимум за кожне) та одним практичним (40 балів максимум). Екзаменаційні білети знаходяться у пакеті документів на дисципліну.</p> <p>У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані семінарські заняття або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.</p> <p>Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Положенні про академічну доброчесність в Національному університеті "Чернігівський колегіум"» імені Т.Г. Шевченка, затвердженою вченою радою НУ "Чернігівський колегіум"» імені Т.Г. Шевченка. Конкретизація положень «Положення» наведена, зокрема, в методичних вказівках.</p>
<p>Вимоги до контрольної роботи</p>	<p>Робочим планом передбачено виконання індивідуального завдання з дисципліни у вигляді контрольної роботи. Метою контрольної роботи є перевірка засвоєння здобувачами вищої освіти</p>

	<p>відповідних теоретичних знань та вміння самостійно аналізувати загальну теорію політики.</p> <p>Написання контрольної роботи оцінюється за критеріями: відповідна форма, грамотність, логічно-послідовне викладення матеріалу, охайність, науковість, достатня кількість дослідженої літератури, достатній обсяг та пропорційність структурних частин роботи. За наявності всіх компонентів робота отримує 10 балів; обмежена кількість використаної літератури, наявність орфографічних помилок – 9-5 балів; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – 1-4 бали.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Розподіл балів</p> <p>Робота на семінарському занятті оцінюється у балах за наступними критеріями:</p> <p>5 балів – здобувач у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.</p> <p>4 бала – здобувач володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.</p> <p>3 бала – здобувач загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.</p> <p>1-2 балів – здобувач за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; студент із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.</p> <p>0 балів – здобувач не готовий до семінарського заняття.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), то він не допускається до складання заліку та екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.</p>

7. Політики курсу.

Весь освітній процес повинен базуватися на академічній доброчесності.

Забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу в Університеті досягається шляхом функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Відповідно до «Положення про академічну доброчесність в Національному університеті "Чернігівський колегіум"» імені Т.Г. Шевченка затвердженого вченою радою НУЧК дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності учасниками освітнього процесу вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат,

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання результатів їх навчальної діяльності (контрольна робота, екзамен, залік тощо);

- повторне вивчення відповідного освітнього компонента освітньо-професійної / освітньо-наукової програми;

- відрахування з Університету;

- позбавлення академічної стипендії.

8. Тематичний план курсу

I. Концепція, структура та світоглядні засади політичної культури.

Тема 1.1. Поняття політичної культури та її основні концепції

Поняття системи культури та її складові. Політична культура як підсистема культури суспільства. Функції, позитивний та негативний зміст політичної культури. Роль політичної культури у визначенні спрямованості та характеру політичного процесу.

Сучасні трактування політичної культури. Виникнення та генеза біхевіористської концепції політичної культури. Критика біхевіористської концепції політичної культури. Інтерпретаційний (символічний) підхід до політичної культури.

Політична культура та політична культурність.

Тема 1.2. Складові політичної культури

Залежність складу політичної культури від її рівня (суспільство, соціальна/етнічна група, індивід.

Елементи політичної свідомості, політичний досвід, мистецтво, образна та мовна символіка, поведінкові елементи, культура функціонування політичних інститутів, політична соціалізація – як прояви політичної культури.

Соціальні мережі як елемент політичної культури суспільства. Політична культура за носіями, релігійною спрямованістю та регіональною диференціацією.

Тема 1.3. Процес формування та успадкування політичної культури

Шляхи формування та детермінанти еволюції політичної культури. Процес успадкування «генетичної» основи політичної культури versus пристосування та діалектичний розвиток.

Політична соціалізація та її види. Політичне виховання. Політична пропаганда.

Поняття культурної експансії та її види. Експансія та «імплантація» західної політичної культури на пострадянському просторі. «Індегенізація» західної політичної культури у незахідних суспільствах та її чинники.

Тема 1.4. Політичні орієнтації та їхня структура

Поняття політичної орієнтації/атитюда, її роль у детермінації поведінки особи.

Структура політичних орієнтацій за Смітом. Структура політичних орієнтацій за Розенбаумом. Інші підходи до структуризації політичних орієнтацій.

Тема 1.5. Політичні знання. Основні політичні ідеології

Політичні знання, їх структура та роль у характеристиці політичної культури. Феномен «масової» науки або науки масового суспільства.

Поняття політичної ідеології та її сутнісні характеристики. Політичні ідеології радикального перетворення суспільства. Помірквані політичні ідеології реформістського гатунку. Консервативні політичні ідеології.

Частина 2. Суб'єктні та інституційні детермінанти поведінки у політичній культурі. Масполіткультура.

Тема 2.1. Політичні цінності та переконання

Поняття політичних цінностей та їхня роль у політичному житті. Інфляція та переоцінка політичних цінностей, їхні причини.

Основні політичні цінності різних політико-ідеологічних систем.

Тема 2.2. Політичні стереотипи, ілюзії та міфи

Політичні стереотипи та їхні характерні властивості. Стереотипи в науковій сфері.

Ілюзії в політичній культурі та їхня роль у політиці. Політичні міфи. Найпоширеніші політичні міфи сучасності.

Тема 2.3. Ментальність та тип мислення

Поняття менталітету. Структура політичного менталітету. Емотивні та мотиваційно-ціннісні складові менталітету. Віра, довіра та інші якісні характеристики менталітету.

Феномен маргінального менталітету. Типи мислення. Політичний досвід: набутий та успадкований.

Тема 2.4. Поведінка масових суб'єктів. Політична участь

Поведінка масових суб'єктів політики: парламентська, електоральна, еліти, «мовчазної більшості» тощо.

Політична поведінка натовпу.

Поведінка окремих осіб або спільнот: закрита, відкрита. Форми політичної активності та зміст поведінкових дій.

Політична участь.

Тема 2.5. Масова та елітарна політична культура

Феномен масової культури та поп-культури. Характерні ознаки масової політичної культури. Масова політична культура періоду «перебудови» СРСР та реставрації капіталізму в Україні.

Елітарна політична культура та масова політична культура еліти (маргіналізація «верхівки» та «мас»).

Тема 2.6. Політичні інститути та норми як складові політичної культури

Політичні інститути як прояв політичної культури та результат історичного розвитку суспільства.

Політичні норми як складові політичної культури.

Культура функціонування політичних інститутів та культура прийняття рішень.

Частина 3. Політичне мистецтво, символіка та субкультури

Тема 3.1. Політичне мистецтво та література

Кіномистецтво та політика. Політичне кіномистецтво Радянського Союзу, Німеччини за часів Третього рейху, США. Характерні властивості сучасного кіно.

Література (у т. ч. «самвидав»), поезія, байки, анекдоти.

Музика (у т. ч. авторська пісня), частівки, політична поп-музика. Політичне у скульптурі та архітектурі.

Політичне у живописі (картини, плакати, шаржі, карикатури). Телемистецтво та політична культура.

Тема 3.2. Політична символіка та політична мова. Політичний ритуал

Сутність та функції політичної символіки. Історичні приклади політичної ролі релігійних та світських символів.

Типи політичних символів. Атрибути влади глав держав. Тварини як символи влади. «Тіло» як символ влади. Ім'я як символ влади. Атрибутика правителя (корона, скіпетр, держава, герб).

Символізм політичного ритуалу. Особливості та значення ритуалів у політиці: коронація, фієста, інавгурація, поховання. Структура ритуалу. Ритуал як регулятор суспільних відносин у конфуціанстві.

Політична мова: змістовна та вульгарна. Символіка слова.

Тема 3.3. Релігійний аспект політичної культури

Церква як суб'єкт політики. Релігія як регулятор владних відносин та політичної поведінки.

Місце релігійного чинника в політичній культурі суспільства. Взаємовідносини релігійних і світських цінностей у християнстві.

Іслам як визначальний чинник політичної культури країн мусульманського світу.

Тема 3.4. Політичні субкультури. Альтернативна політична культура

Політичні субкультури та їхні носії. Типи політичних субкультур. Домінуюча та «цільова» політичні культури.

Альтернативна політична культура.

Частина 4. Плюралізм типів політичної культури в теорії та його втіленнях

Тема 4.1. Типи політичної культури

Відмінності методологічних підходів до типологізації політичної культури.

Класична типологія політичних культур Алмонда і Верби: «чисті» та «змішані» типи.

Формаційний підхід до визначення типів політичної культури. Визначення підтипів політичної культури суспільства в руслі класового підходу. Принципова відмінність політичної культури соціалістичного та буржуазного типу.

Ліберально-плюралістичний тип політичної культури. Тоталітарний тип політичної культури. Політична культура деспотії більшості.

Політична культура суспільства споживання та постмодерну. Інші сучасні типології політичної культури.

Тема 4.2. Політична культура суспільства у надзвичайний період

Політична культура суспільства під час війни, військового конфлікту або загостреного міждержавного військово-політичного протистояння.

Суспільно-політична свідомість в умовах громадянської війни. Політична культура в ситуації всеохоплюючої кризи суспільства.

Тема 4.3. Політична культура провідних регіонів та країн світу

Особливості політичної культури США та країн Європи. Вплив євроінтеграційних та міграційних процесів на політичну культуру країн Європи.

Характерні риси політичної культури країн Сходу.

Особливості політичної культури країн Латинської Америки та Африки.

Тема 4.4. Політична культура України

Політична культура України у минулому. Характеристика сучасної політичної культури України.

9. Рекомендована література

1. Адрианов М. С. Эмоциональная составляющая политической культуры (На примере анализа цветовосприятия школьниками образов политических деятелей) // Полис. – 1997. – № 2.
2. Акімов А. Історичні особливості формування політичної культури в Україні // Вісник книжкової палати. – 2000. – № 11.
3. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Полис. – 1992. – № 4.
4. Арон Р. Опій інтелектуалів. – К., 2006.
5. Баталов Э. Я. Советская политическая культура (к исследованию распадающейся парадигмы) // Общественные науки и современность. – 1994. – № 6, 7.
6. Баталов Э. Л. Политическая культура современного американского общества. – М., 1990.
7. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді. – К., 1996.
8. Белецкий М. И., Толпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины // Полис. – 1998. – № 4.
9. Бронніков В. Д., Рижанов К. М. Верховна Рада України як джерело маргінальності та нестабільності в українському суспільстві // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 122. Вип. 109. Політологія. – Миколаїв, 2010.
10. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів: моногр. – Чернівці, 2004.

11. Бусыгина И. Н. О состоянии немецкой нации. (Территориальный фактор в национальном самосознании немцев) // Полис. – 1999. – № 1.
12. Буцевицький В. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення // Нова політика. – 1999. – № 1.
13. Буяк Б. Політична культура молоді як фактор еволюції українського суспільства. // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – 2004. – № 4. – С. 137–147.
14. Быченко А. Граждане о власти и оппозиции (Исследования Центра Разумкова) // Зеркало недели. – 2005. – № 22.
15. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К, 1994.
16. Войцеховский А.А., Ткаченко Г.С. Украинский фашизм. – К., 2004.
17. Волокитина Т. В. Москва и Восточная Европа: Власть и церковь в период общественных трансформаций 40–50-х годов XX века. – М., 2008.
18. Воскресенский А. Д. Восток и политика : Политические системы, политические культуры, политические процессы. – М., 2011.
19. Гаджиев К. С. Политическая культура общества: концептуальный аспект // Полис. – 1991. – № 6.
20. Галкин А. А. Германский фашизм. – М., 1989.
21. Гелей С., Рутар С. Політологія. К., 1999.
22. Глебкин В. В. Ритуал в советской культуре. – М., 1998.
23. Говоруха С. Теоретико-методологічні засади вивчення феномену політичної культури: у пошуках холістичного підходу // Людина і політика. – 2003. – № 4.
24. Головаха Є., Пухляк В. Політична соціалізація в посткомуністичній Україні. // Політична думка. – 1994. – № 2.
25. Гордон Л. А. Общество «недовольных» (Особенности массового сознания в переходный период) // Полис. – 1998. – № 3.
26. Дем'яненко Б. Роль та місце кінематографу в цементуванні нацистського тоталітарного режиму // Нова політика. – 1998. – № 2.
27. Дмитренко М. Особливості сучасної української культури : проблеми визначення // Політичний менеджмент. – 2005. – № 5.
28. Дмитриев А. В. Социология политического юмора. – М., 1998.
29. Добіжа В. В. Політична культура владної еліти в умовах суспільно-історичної трансформації // Держава і право: юрид. і політ. Науки : зб. наук. пр. – 2007. – № 38.
30. Добіжа В. В. Культура політичної участі владної еліти у процесах інституціоналізації громадянського суспільства // Держава і право. Юрид. і політ. Науки : зб. наук. пр. – 2007. – № 37.
31. Дубровин В. Ю. Междисциплинарный дискурс о понятии «политический опыт» // Учен. зап. Казан. ун-та. Сер. Гуманит. науки. – 2009. – Т. 151, кн. 1.
32. Захаров А. В. Народные образы власти. // Полис. – 1998. – № 1.
33. Звіркоvsька В. Парламентська культура в Україні : чинники, рівень і тенденції розвитку // Людина і політика. – 2001. – № 4.
34. Зубко Т. Інтерпретаційний підхід в концепціях політичної культури // Політичний менеджмент. – 2007. – № 2.
35. Зуйковська А. Соціокультурні засади розвитку політичних культур // Політичний менеджмент. – 2010. – № 4.
36. Иванов М. Вдосконалення системи політичної освіти молоді України: проблеми та рішення // Наукові праці. Політичні науки. – Вип. 9. – 2002.
37. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ю. Ментальний вимір української цивілізації. – К., 2017.
38. Кара – Мурза С. Манипуляция сознанием. – М., 2003.
39. Кармазіна М. Політичні партії в Україні. 2014–2017 рр. – К., 2018.
40. Кацуба М. Художнє кіно як засіб формування масової політичної свідомості // Політичний менеджмент. – 2013. – № 1–2.

41. Козьма В. Політичні ціннісні орієнтації українського середнього класу // Політичний менеджмент. – 2008. – № 1.
42. Короткий Оксфордський політичний словник. – К., 2005.
43. Кравченко Ю.І. Політична культура та політична свідомість як детермінанти розвитку демократично-орієнтованої держави // Укр. політ. Нація: генеза, стан, перспективи: моногр. – К., 2004.
44. Кремень В. Становлення і розвиток політичної культури українського суспільства. // Вісник УАДУ. – 1998. – № 2.
45. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація // Людина і політика. – 2002. – № 1.
46. Кукаркин А. В. Буржуазная массовая культура. – М., 1985.
47. Курий С. Попса, эпизод 1: жанр или диагноз? // Самиздат. – 2007.
48. Курий С., Аксёненко С. Культ личности (заметки о массовой культуре) // Самиздат. – 2005.
49. Курілло В. Є., Фатьянова І. В. Політична субкультура ГУЛАГу: осмислення історичного досвіду минулого // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 122. Вип. 109. Політологія. – Миколаїв, 2010.
50. Курілло В. Є. Масова політична культура України доби реставрації капіталізму // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Вип. 13. – К., Миколаїв. – 2008.
51. Лебединська І., Григор'єв В. Політична культура молоді на зламі світоглядної парадигми. // Нова політика. – 1998. – № 3.
52. Лісовий В. С. Поняття політичної культури. Політична культура українців. Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К., 1996.
53. Лясота Л. І. Теоретичні основи вивчення і соціальні механізми формування системи політичних цінностей // Правова держава. – 2001. – № 3.
54. Лясота Л. І. Роль політичних цінностей у забезпеченні стабільності політичної системи // Молодь України : Наукові записки молодих учених Ужгородського держ. ун-ту. – Ужгород, 1995. – Т. 5–6.
55. Макаренко Е., Коваль О. Специфіка поняття «політична культура суспільства» // Нова політика. – 1998. – № 6.
56. Макеєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні // Політична думка. – 1997. – № 1.
57. Маркузе Г. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества. – М., 2002.
58. Матусевич В. Політична культура: Теоретико-методологічні проблеми дослідження // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. – № 4–5.
59. Мельник В. А. Политические идеологии: уч. пособ. – Мн., 2009.
60. Милль. Дж. Ст. О свободе // Наука и жизнь. – 1993. – № 11.
61. Мисюров Д. А. Политическая символика: между идеологией и рекламой // Полис. – 1999. – № 1.
62. Нагорна Л. П. Політична культура і культура політики // Політичний менеджмент. – 2009. – № 6.
63. Нагорна Л. П. Політична культура українського народу. Історична ретроспектива і сучасність. – К., 1998.
64. Ортега-и-Гассет. Восстание масс. – М., 2004.
65. Ортега-и-Гассет. Дегуманизация искусства. – М., 2004.
66. Основи політичної науки : курс лекцій за редакцією Б. Кухти. Ч. 3: Політична свідомість і культура. – Львів, 1998.
67. Остапенко М. А. Політична культура суспільства. – К., 2008.
68. Петро Н.О концепции политической культуры, или основная ошибка советологии // Полис. – 1998. – № 1.
69. Політична культура та політична соціалізація // Політична думка. – 1993. – № 1.

70. Політична культура: теорія, проблеми, перспективи. Зб. наук. статей. – К., 2004.
71. Політична культура українців // Лісовий В. Культура – ідеологія – політика. – К., 1997.
72. Політологія: упоряд. та ред. М. Сазонова. – Харків, 1998, Гл. XVIII.
73. Політологічний словник: навч. пос. / за ред. Головатого М. Ф., Антонюка О. В. – К., 2007.
74. Пробийголова Н. Політична освіта як складова політичної соціалізації молоді // Політичний менеджмент. – 2008. – № 1.
75. Рудакевич О. Засади типології національної політичної культури // Політичний менеджмент. – 2011. – № 6.
76. Сас П. М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI – перша половина XVII ст.): навчальний посібник. – К., 1998.
77. Сергійчук В. І. Національна символіка України. – К. 1992.
78. Слюсаревский М. Політична участь як особливий «зріз» політичної поведінки // Політичний менеджмент. – 2009. – № 5.
79. Степнова І. Політичний символ як засіб політичного впливу // Нова політика. – 2005. – № 6.
80. Томенко Н. Итоги парламентских выборов в Украине (Политические ориентации и предпочтения населения) // Полис. – 1998. – № 3.
81. Фюре Ф. Минуте однієї ілюзії. Нарис про комуністичну ідею у ХХ ст. – К., 2007.
82. Ханстантинов В. О. Антична та ранньохристиянська думка як витoki толерантності // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
83. Ханстантинов В. О. Розвиток ідей терпимості/толерантності в добу Середньовіччя // Політичний менеджмент. – 2010. – № 2. – С. 180–189.
84. Хёффе О. Справедливость : Философское введение. – М., 2007.
85. Хевеши М. А. Социально-политические стереотипы, иллюзии, мифы и их воздействие на политическое сознание // Философские науки. – 2001. – № 2.
86. Хмелько В. Партійно-політичні та соціально-економічні орієнтації населення України // Політична думка. – 1997. – № 3. – С. 15–30.
87. Чабанна М. Політична культура тоталітарного суспільства. URL : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV82_2008_polityk/07_chabanna_mv.PDF.
88. Чередниченко А. П. Політична культура // Політологічні читання. – 1992. – № 1.
89. Шайгородський Ю. Ж. Міфогенеза в системі політичної теорії // Політичний менеджмент. – 2009. – № 3.
90. Шайгородський Ю. Ж. Політика як міф і наукова діяльність // Політичний менеджмент. – 2008. – № 6.
91. Шайгородський Ю. Ж. Регулятивна функція міфа в політичному менеджменті // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
92. Шангина Л. О стране, государстве и гражданах в переходном возрасте // Зеркало недели. – 2006. – № 31.
93. Шапиро И. Моральные основания политики. – М., 2009.
94. Шарова А. М. Лінгвістичний вимір політичної інформації : становлення політичної лінгвістики // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Т. 110. Вип. 97. Політологія. – Миколаїв, 2009.
95. Яровий В. І. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 2007.
96. Ярош Б. О., Ярош О. Б. Загальна теорія політики. Тема 19 : навч. пос. – Луцьк, 2005.
97. Popular Protest and Political Culture in Modern China / Edited by Jeffrey N. Wasserstrom and Elizabeth J. Perry. URL : <http://www.tsquare.tv/links/Perry.html>.